

GAZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

GAZİ

JOURNAL OF EDUCATION SCIENCES

Özel Yetenekli Öğrencilerin Eleştirel Konuşma Beceri Düzeylerinin İncelenmesi

Vedat SEKİN^a, Muhammet Hanifi ERCOŞKUN^b

Yüklenme: 03.08.2024 Kabul: 13.03.2025

Yayınlanma: 30.03.2025

DOI: 10.30855/gjes.2025.11.01.001

Anahtar Kelimeler:

Eleştirel konuşma,
Özel yetenekli öğrenciler,
Nicel araştırma,
Tekil tarama modeli

Keywords:

Critical speech,
Gifted and talented student,
Quantitative research,
Single screening model

Yazar Bilgileri:

a. Atatürk Üniversitesi,
Erzurum, Türkiye
Orcid:
0000-0003-4766-9628
vedatsekin@hotmail.com
Sorumlu Yazar

b. Atatürk Üniversitesi,
Erzurum, Türkiye
Orcid:
0000-0001-8797-0410
ercoskun@atauni.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma beceri düzeylerinin yetenek ve cinsiyet alanlarına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çeşitli değişkenlere ilişkin araştırma sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmada nicel araştırmanın genel tarama modellerinden tekil tarama modelinden yararlanılmıştır. Tekil tarama modeli, araştırılan durum veya durumların tek tek tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Çalışma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Batman Bilim ve Sanat Merkezine kayıtlı toplam 179 özel yetenekli öğrenci (87 kız ve 92 erkek) ile yürütülmüştür. Öğrencilerin 84'ü genel zihinsel, 48'i müzik ve 47'si görsel sanat yetenek alanına kayıtlıdır. Araştırma verileri "Eleştirel Konuşma Beceri Ölçeği" kullanılarak elde edilmiştir. Bu ölçeğin alt boyutlarının normal dağılıp dağılmadığına çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılarak karar verilmiştir. Araştırma kapsamında uygulanan ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Çalışmada elde edilen veriler bağımsız gruplar t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda özel yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkeni kapsamında eleştirel konuşma düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca eleştirel konuşma beceri düzeyleri genel zihinsel yetenek alanı öğrencilerinde diğer yetenek alanlarına sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar literatürde daha kapsamlı olarak çalışılan ve eleştirel konuşmayı da kapsayan eleştirel düşünme konusu ile incelenip tartışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre araştırmacılar ve uygulayıcılar için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Investigation of Critical Speaking Skill Levels of Gifted and Talented Students

ABSTRACT

This study aims to examine whether the critical speaking skill levels of gifted and talented students differ according to ability and gender areas. For this purpose, answers to research questions for various variables were explored. The study employed a singular survey model, one of the general survey models in quantitative research. The singular screening model is defined as determining the occurrence of the investigated situation or situations, one by one, in terms of type or quantity. The study was conducted with 179 gifted students (87 girls and 92 boys) enrolled at Batman Science and Art Center in the 2023-2024 academic year. Of the students, 84 were registered in general intellectual, 48 in music, and 47 in visual arts. The research data were collected using the "Critical Speaking Skill Scale." Whether the sub-dimensions of this scale are typically distributed was decided by looking at the Skewness and Kurtosis values. The Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale applied within the scope of the study was calculated as .87. The data obtained in the study were analyzed using independent groups t-test and One-Way Analysis of Variance. As a result of the data analysis, it was indicated that there was no significant difference in the critical speech levels of the gifted and talented students within the scope of the gender variable. It was also found that gifted students in the general mental talent domain had higher critical speaking skill levels than students in other talent domains. The results obtained in the study were examined and discussed with the subject of critical thinking, which is studied more extensively in the literature and includes critical speech. According to the research results, several suggestions have been provided for researchers and practitioners.

GİRİŞ

Özel yetenekli öğrenciler hem yetenek hem de zekâ seviyesi açısından akranlarından üst düzeyde olan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Atalay, 2014; Sevgen Abacı ve Tüzün, 2023). Literatür incelendiğinde bu tanımın karşılığı olarak zeki, dâhi, deha, seçkin, akıllı, üstün zekâlı, üstün yetenekli, hünerli, potansiyel yetenek/liderler, bahşedilmiş çocuk, parlak zekâlı çocuk gibi farklı kavramlar kullanılmıştır (Atalay, 2014). Yapılan bazı çalışmalarda “üstün yetenekli”, “özel yetenekli” ve “üstün zekâlı” kavramlarının yer aldığı görülmüştür (Aslan vd., 2022). Ancak, kimi çalışmalarda “özel yetenekli” ve “üstün zekâlı” kavramları tamamen farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılmıştır (Atalay, 2014; Çal, 2019).

Yetenek, bireylerin doğuştan var olan veya doğum sonrası zamanla kazandığı, belirli bir alan veya alanlarda üst düzey performans gösterdiği fiziksel, zihinsel, duygusal ve bilişsel olarak yapabilme özelliğidir (Taştepe, 2023). Yetenek, genellikle kişinin genetik yapısı, çevresel şartlar ve kişisel deneyimler ile ilişkili bir şekilde gelişebilir. Gelişen yetenek sayesinde bireyler üstün performansını belirli alanlarda gösterir ve birey yaşamı boyunca mutlu ve başarılı olabilir (Sternberg, 2003). Bireylerin yetenekleri fiziksel, zihinsel, sosyal ve sanatsal alanlarda farklılık gösterebilir. Bu alanların içerisinde yüksek düzeyde yeteneğe sahip olabileceği gibi daha düşük düzeyde yeteneğe de sahip olabilir. Yetenekler, bireylerin ilgi ve tutumlarına bağlı olarak geliştirilebilir (Gottfredson, 1997). Bu nedenle yeteneğin gelişmesinde bireylere özgü olarak verilen eğitimin yeri önemlidir. Eğitimde yetenek eğitimi, bireylerin farklılıklarını tespit etme, potansiyellerini geliştirme ve planlı bir şekilde değerlendirme çalışmalarıdır. Özel eğitimde yetenek eğitimi ise belirli bir alan veya alanlarda öğrencilere yeteneklerini kullanabilme ve geliştirebilme imkânı sağlamaya yönelik çalışmalar olarak literatürde yer almaktadır (Plucker ve Esping, 2014; Renzulli, 2012). Bu çalışmalar özel yetenekli öğrencilerin yetenek alanlarına göre farklı disiplinler çerçevesinde incelenmektedir (Erol vd., 2023).

Özel yetenekli öğrencilerin özelliklerini, yeteneklerini, eğilimlerini ve davranış becerilerini ve aynı zamanda temel dil becerilerinden olan konuşma becerisini açıklamak için bazı kavramların tanımına bakmak gerekir. İlgili literatür incelendiğinde özel yetenekli öğrenciler; normalin üstünde zekâyâ, yüksek düzeyde merak ve aynı zamanda öğrenme isteğine, belirli yetenek alanlarında üstün performans gösterebilmesine, yüksek eleştirel düşünme becerisine, soyut düşünebilme yeteneği ile birlikte ilgi alanlarında

bağımsız hareket edebilmesine, kelime hazinesinin genişliğine ve genel akademik başarısının normalin üstünde olan öğrenciler olarak tanımlanmıştır (Atalay, 2014; BİLSEM Yönergesi, 2016; Daşdemir, 2021; Sağlam, 2023; Sevgen Abacı ve Tüzün, 2023; Plucker ve Esping, 2014; Porter, 2005; Renzulli, 2012). Özel yetenekli öğrenciler, yaşitlarından ayırt edilebilecek şekilde zihinsel ve bedensel gelişimlerinin yanı sıra dil becerilerinin de önde olduğu bilinmektedir (Ataman, 2003; Bapoğlu, 2010).

Konuşmak kavramı Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük (2024) içinde “Bir dilin kelimeleriyle düşüncesini sözlü olarak anlatmak”, “Bir konuda karşılıklı söz etmek, sohbet etmek” şeklinde tanımlanmaktadır. Bununla birlikte konuşma becerisi ise, bireyler arasında duygu, düşünce ve hayallerin dil unsurları olan sesler ve işaretler aracılığıyla zihinde oluşan iletiyi anlamlandırma süreci olarak tanımlanmaktadır (Hamzadayı ve Dölek, 2017). Konuşma becerisi, çocukların okula başladıklarında zaten konuşuyor olmalarından dolayı ihmal edilen ancak dinleme becerisinden sonra bireyin en fazla kullandığı dil becerisidir (Emiroğlu ve Pınar, 2013; Tompkins, 1998: 304). Dolayısıyla konuşma becerisi, günlük yaşamda sosyal ilişkileri düzenleyen ve bireyin ilerlemesini sağlayan zihinsel ve fiziksel yapı içerisindeki süreci kapsamaktadır. Bu süreç MEB [Milli Eğitim Bakanlığı] tarafından örgün ve yaygın eğitim alanları içerisinde programlanarak farklılaştırmaya ve zenginleştirilmeye çalışılmaktadır. MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) kapsamında, öğrenciyi merkeze alan ve öğrenme süreci içerisinde etkili bir konuşma becerisi elde etmek amacıyla katılımlı konuşma, yaratıcı konuşma, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve teknikleri yer almaktadır. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencileri de kapsayan Türkçe dersi kazanımlarının öğrenme sürecinde konuşma stratejilerinde uygulanan eleştirel konuşma becerisinin yer aldığı bilinmektedir.

Eleştirel kelimesinin İngilizce karşılığı “critical” olarak Latince “criticus” kelimesinden türetilmiş ve değerlendirme, ayırt etme ve yargılama anlamlarında kullanılmıştır (Demir, 2011; Seferoğlu ve Akbıyık, 2006). TDK (2024) güncel sözlükte, bir insanın, bir eserin, bir konunun doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek amacıyla inceleme işi; tenkit olarak tanımlamıştır. İlgili literatür incelendiğinde eleştirel düşünmeye ilişkin birçok tanımla karşılaşmaktadır. Negoescu (2023) eleştirel düşünmeyi, insanların kendi bilişsel süreçlerini kontrol etme ve kendi düşüncelerini değerlendirmek için kabul edilebilir normlar ve kriterler oluşturma kapasitesi olarak tanımlamaktadır. Aynı şekilde Rahmawati (2018) eleştirel düşünmeyi, sorunları

tanyabilme, var olan sorunlara çözüm bulabilme, gerekli bilgileri toplayıp derleyebilme, varsayımları fark edebilme, mantıksal düşünme, gerçek ve gerçek dışı haberleri ayırt edebilme, değerlendirme, ifade edebilme, sonuçlar çıkarabilme gibi göstergelerle ileri düşünme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Yaman ve Emir (2019) eleştirel düşünmeyi, bir problemi bireyin kendi ilgi, deneyim ve becerileri göz önüne alınıp akıl yürütürken bu probleme farklı şekillerde çözüm arama ve değerlendirilerek sonuca varma süreci olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde İpşiroğlu (2002) eleştirel düşünmeyi, özgürlük duygusunun yanı sıra bir durumu veya olayı yakalama ve keşfetme heyecanı olarak tanımlamaktadır. Ancak Altın ve Saracaloğlu (2018) eleştirel düşünmeyi, yorumlama, çözümlenme, değerlendirme ve çıkarım yapma ile sonuçlanan amaçlı ve organize olmuş bir yargı ve bu yargıya dayanarak kanıtsal, kavramsal, yöntemsel, bir ölçüte bağlı ve bağlamsal düşünmenin açıklaması olarak tanımlamaktadır. Tüm bu tanımlara bakıldığında eleştirel düşünme becerisi, ileri düzeyde bir düşünme biçimi aynı zamanda amaçlı olarak yorumlama, çözümlenme ve değerlendirme yapma süreci olarak tanımlanabilir.

Eleştirel düşünme becerisi temel dil becerileri açısından; eleştirel dinleme, eleştirel okuma, eleştirel yazma ve eleştirel konuşma olarak incelenmiştir (Söylemez, 2015). Eleştirel konuşma becerisi, öğrencilerin konuya bağlı olarak olumlu veya olumsuz yönlerini tarafsız bir şekilde değerlendirip çözüm bulma süreci olarak tanımlanmaktadır (Çelebi ve Gökçe, 2015). Eleştirel konuşma becerisi öğrencilerin problem çözme, iş birliği yapma, tartışma, karar verme sürecini hızlandırma, konuşarak düşünme ve anlama becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (Sarıkaya, 2020). Aynı zamanda bu becerinin etkin olduğu öğrenme ortamları (Demir ve Ersöz, 2014) öğrencilerin, bir konu hakkında sözlü olarak ifade edilen durumlarda tarafsız olmaya, günlük yaşamında bu beceriyi kullanmaya ve kelimeleri özenle seçmeye de olumlu etkisi vardır. Ancak bu olumlu etkilere rağmen normal öğrencilerde olduğu gibi özel yetenekli öğrencilerde de eleştirel konuşma becerisi konusuna gereken önem verilmemiştir (Tompkins, 1998: 304). Özel yetenekli öğrencilerle yapılan çalışmaların son yıllarda giderek artmasına rağmen eleştirel konuşma becerisi konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Ayaz ve Yenen Avcı, 2017; Demir, 2011; Dilekçi ve Karatay, 2022; Negoescu, 2023; Sarıkaya, 2020; Söylemez, 2015). Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre eleştirel konuşma becerilerinin incelenip tespit edilmesi ile ilgili literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünüldüğü için bu çalışma yapılmıştır.

Bu çalışma özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma beceri düzeylerinin yetenek ve cinsiyet alanlarına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1) Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma beceri düzeyleri genel zihinsel, görsel ve müzik yetenek alanlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2) Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nicel araştırmanın genel tarama modellerinden tekil tarama modelinden yararlanılmıştır. Tekil tarama modeli, araştırılan durum veya durumların tek tek tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi olarak tanımlanır. (Karasar, 2011). Bu modelin belirgin özelliği araştırılan durumun olduğu gibi yansıtılmasıdır. Bu bağlamda araştırmaya katılan özel yetenekli öğrenciler içinde buldukları koşullara herhangi bir müdahale yapılmadan oldukları gibi incelenmiştir. Tekil tarama modeli kullanılarak özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma beceri düzeyleri ile cinsiyet ve yetenek alanı değişkenleri arasında anlamlı farklılığın olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme tekniği, katılımcıların kolay ulaşılabilecek ve araştırmanın amacına uygun olan sorulara yanıt oluşturacak şekilde ölçüt belirlenerek seçilmesidir (Şimşek, 2015; Büyüköztürk vd., 2014). Bu çalışmada dikkate alınan ölçüt, öğrencilerin çalışmaya gönüllü katılım sağlaması ve BİLSEM'e kayıtlı ortaokul öğrencileri olmalarıdır. Araştırmada örneklemini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Batman ilinde bulunan BİLSEM'e kayıtlı ortaokul öğrencilerinden 87 kız ve 92 erkek olmak üzere özel yetenekli 179 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 84'ü (%47) genel zihinsel yetenek alanına, 48'i (%27) müzik alanına ve 47'si (%26) görsel sanatlar yetenek alanına kayıtlıdır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik değişkenlere yönelik bilgileri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1*Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Değişkenlere Göre Frekans Tablosu*

Değişken	Değişken	N	%
Cinsiyet	Erkek	92	51.4
	Kız	87	48.6
Yetenek Alanı	Genel Zihinsel	84	46.9
	Müzik	48	26.8
	Görsel	47	26.3
Toplam		179	100

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Söylemez (2015) tarafından geliştirilen Ortaokul öğrencilerine yönelik eleştirel temel dil becerileri ölçeklerinden “Eleştirel Konuşma Becerisi Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek 779 kişilik ana örnekleme uygulandıktan sonra faktör analizleri yapılmıştır. Faktör analizlerinde Kaiser Meyer Olkin (KMO) testi ve Bartlett testi yöntemlerinden yararlanarak maddelerin faktörlere dağılımı Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak hesaplanmıştır. KMO test sonucunun .80 ve Bartlett anlamlılık değerinin .02 bulunması ile maddelerin içinde buldukları faktörlerde yüksek değerlere (> .45) sahip olduğu belirlenerek alt boyutlara ayrılmıştır. Ölçekteki alt boyutlar “Konuşma Öncesi”, “Konuşma Sırası” ve “Konuşma Sonrası” olmak üzere nihai şekli ile toplam 32 maddeden oluşmuştur. 5’li likert tipinde olan bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 160, en düşük puan ise 32’dir. Özel yetenekli öğrencilerin bu ölçekten aldıkları yüksek puanların eleştirel konuşma becerilerinin yüksek düzeyde, düşük puanların ise eleştirel konuşma becerilerinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .89 olarak verilmiştir. Araştırma kapsamında uygulanan ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma düzeylerine ilişkin kullanılan ölçeğin alt boyutlarının normal dağılıp dağılmadığına Çarpıklık (Skewnes) ve Basıklık (Kurtosis) değerlerine bakılarak karar verilmiştir.

Tablo 2*Özel Yetenekli Öğrencilere Uygulanan Eleştirel Konuşma Becerisi Ölçeğinin Normallik Katsayıları*

Boyut	Çarpıklık	Basıklık
Konuşma Öncesi	-.17	-.28
Konuşma Sırası	.08	-.53
Konuşma Sonrası	.12	-.39
Toplam	.07	-.52

Tablo 2 incelediğinde tüm alt boyutların +1.0 ile -1.0 arasında bir değer olarak normal dağılım gösterdiği (Büyüköztürk, 2015) belirlendiğinden verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Eleştirel konuşma becerilerinin yetenek alanı değişkenine göre anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılarak bakılmıştır. Ayrıca öğrencilerin eleştirel konuşma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bağımsız gruplar için t-testi sonuçlarına bakılmıştır.

Etik Kurul İzin Belgesi

Bu çalışma kapsamında Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu tarafından 02.05.2024 tarih ve 04 toplantı sayılı etik kurul kararı ile uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma düzeylerinin cinsiyet değişkeni ve yetenek alanına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Eleştirel Konuşma Düzeylerinin Cinsiyete göre t-Testi Tablosu

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	sd	t	p
Konuşma Sırası	Erkek	92	43.27	6.18	.58	.07
	Kız	87	42.69	7.29		
Konuşma Öncesi	Erkek	92	44.74	8.95	-.80	.25
	Kız	87	45.76	8.03		
Konuşma Sonrası	Erkek	92	16.07	3.97	-.52	.76
	Kız	87	16.37	3.84		
Toplam	Erkek	92	10.08	17.27	-.29	.92
	Kız	87	104.82	16.97		

Tablo 3'te çalışmaya katılan öğrencilerin eleştirel konuşma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına ilişkin bulgular verilmiştir. Yapılan t-testi sonucuna göre, konuşma öncesi ($t = -.80$; $p = .25$), konuşma sırası ($t = .58$; $p =$

.07), konuşma sonrası ($t = -.52$; $p = .76$) ve tüm ölçekte ($t = -.29$; $p = .92$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin yetenek alanlarına göre eleştirel konuşma düzeyleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Yetenek Alanı Değişkenine Göre Eleştirel Konuşma Düzeyleri

Boyut		N	\bar{X}	S
	Genel Zihinsel	84	43.91	6.42
Konuşma	Müzik	48	42.04	7.14
Sırası	Görsel	47	42.3	6.75
	Toplam	179	43	6.73
	Genel Zihinsel	84	46.4	8.61
Konuşma	Müzik	48	44.48	9.2
Öncesi	Görsel	47	43.91	7.41
	Toplam	179	45.23	8.51
	Genel Zihinsel	84	16.98	4
Konuşma	Müzik	48	15.25	4.15
Sonrası	Görsel	47	15.83	3.2
	Toplam	179	16.21	3.9
	Genel Zihinsel	84	107.3	17.13
Toplam	Müzik	48	101.77	18.4
	Görsel	47	102.04	15.02
	Toplam	179	104.44	17.08

Tablo 4 incelendiğinde, konuşma öncesi, konuşma sırası ve konuşma sonrası genel zihinsel yetenek alanına sahip öğrencilerin ortalamalarının diğer yetenek alanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca müzik yetenek alanı öğrencilerin konuşma öncesi ve konuşma sırası puan ortalamaları görsel yetenek alanı öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olmasına rağmen ölçeğin genelinde müzik yetenek alanı öğrencilerinin ortalama puanı görsel yetenek alanı öğrencilerinden düşüktür.

Çalışmaya katılan öğrencilerin eleştirel konuşma becerilerinin yetenek alanı değişkenine göre anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına ilişkin yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Eleştirel Konuşma Becerilerinin Yetenek Alanı Değişkenine İlişkin Yapılan Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
Konuşma Sırası	Gruplar Arası	137.81	2	68.907	1.53	.22	
	Gruplar İçi	7918.16	176	45			
	Toplam	8055.98	178				
Konuşma Öncesi	Gruplar Arası	224.268	2	112.134	1.56	.21	
	Gruplar İçi	12655.88	176	71.91			
	Toplam	12880.15	178				
Konuşma Sonrası	Gruplar Arası	100.342	2	50.171	3.38	.04	1>2
	Gruplar İçi	2609.59	176	14.827			
	Toplam	2709.93	178				
Toplam	Gruplar Arası	1298.06	2	649.029	2.26	.11	
	Gruplar İçi	50645.95	176	287.761			
	Toplam	51944.01	178				

*p < .05 *1: Genel Zihinsel Yetenek Alanı *2: Müzik Yetenek Alanı*

Tablo 5 incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin yetenek alanı değişkenine göre eleştirel konuşma düzeyi puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin yapılan tek faktörlü ANOVA sonuçlarına göre konuşma sırası (F=1.53; p= .22), konuşma öncesi (F=1.56; p= .21) ve tüm ölçekte (F=2.26; p= .11) istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. Ancak konuşma sonrası (F=3.38; p= .04) alt faktöründe genel zihinsel ve müzik yetenek alanları arasında genel zihinsel yetenek alanı lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma beceri düzeylerini yetenek alanı ve cinsiyet değişkenine göre incelemeyi amaçlayan araştırmada belirli sonuçlara ulaşılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkeni kapsamında eleştirel konuşma düzeylerinde bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma düzeyleri, genel zihinsel yetenek alanına sahip öğrencilerde diğer yetenek alanlarına sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma konusu ile ilgili literatür incelendiğinde sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür. Bu nedenle yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar literatürde daha kapsamlı olarak çalışılan ve eleştirel konuşmayı da kapsayan eleştirel düşünme ve dil becerileri konusu ile incelenip tartışılmıştır.

Özel yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkeni kapsamında eleştirel konuşma düzeylerinde bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Rahmawati (2018) öğrencilerin tartışma yoluyla konuşma ve konuşma testinde gösterdikleri eleştirel düşünmenin unsurlarını ortaya çıkarmayı amaçladığı çalışmasında eleştirel konuşmanın cinsiyete bağlı olmadığını tespit etmiştir. Ancak Aslan vd. (2022) özel yetenekli öğrencilerin okuma motivasyonlarını belirlemeyi amaçlayan çalışmalarında özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin normal yeteneğe sahip kız ve erkek öğrencilere göre okuma motivasyonlarının daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca kız ve erkek öğrencilerin eleştirel okuma motivasyonlarında bir farklılığa rastlamadığını tespit etmiştir. Akdeniz ve Alpan (2022) yaptıkları çalışmada özel yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyet ve yetenek değişkenine göre değişip değişmediğini incelemiş her iki değişkene göre de istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığını tespit etmiştir. Bapoğlu (2010) özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerini belirlemeye çalışmış ve öğrencilerin cinsiyet değişkeni üzerinde anlamlı bir farklılık gözlemlemediği sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar yapılan araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme kapsamında ele alınan eleştirel dil becerilerine cinsiyet değişkeninin herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma düzeyleri genel zihinsel yetenek alanına sahip öğrencilerde diğer yetenek alanları öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca müzik yetenek alanına sahip öğrencilerin eleştirel konuşma düzeyleri görsel yetenek alanına sahip öğrencilerden düşük olduğu da tespit edilmiştir. Dolayısıyla eleştirel konuşma becerisini geliştiren öğretim programı dersini alan genel zihinsel yetenek alanına sahip öğrencilerde bu beceri düzeyi daha yüksek olabilir. Negoescu (2023) eleştirel düşünme becerisini dil sınıflarında uygulama konusunda yardımcı olacak stratejiler sunarak yabancı dil öğretiminde eleştirel düşünmeyi tartışmayı amaçladığı çalışmasında zihinsel olarak belirli stratejilerle eleştirel düşünmenin arttığını dolayısıyla eleştirel konuşma becerisinin de geliştiğini tespit etmiştir. Altın ve Saracaloğlu (2018) yaptıkları çalışmada bireyin eleştiren düşünme

sürecindeki rolünün önemli olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuç da yapılan araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir. Atalay (2014) özel yetenekli öğrencilere farklılaştırılmış öğretim programı uygulamış ve uygulanan programın eleştirel düşünmeyi arttırdığı sonucunu tespit etmiştir. Daşdemir (2021) görsel sanatlar eğitiminde görsel kültürün BİLSEM öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerine katkısı konulu çalışmasında uygulanan eğitimin görsel yetenek alanı öğrencilerinde olumlu katkısının olduğunu tespit etmiştir. Demir (2011) yetenek düzeyi ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve dil kullanımının genel zihinsel yetenek ile eleştirel düşünme eğilimi arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuçlar yapılan çalışmanın sonucu ile paralellik göstermektedir. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme kapsamında ele alınan eleştirel dil becerilerinin yetenek alanları farklılığının etkisinin olduğu söylenebilir.

ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına göre diğer araştırmacılara ve uygulayıcılara bazı öneriler verilebilir.

- Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma beceri düzeyleri ile ilgili sınırlı sayıda araştırma olduğundan dolayı bu konu ile ilgili çalışmalar artırılabilir.
- Özel yetenekli öğrencilerin cinsiyet ve yetenek alanı değişkeninin yanı sıra farklı değişkenler de eklenerek aynı konu çalışılabilir.
- Aynı araştırma diğer özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü kurumlarda katılımın daha fazla olacağı şekilde yapılabilir.
- Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel konuşma becerilerinin geliştirilmesi için eylem araştırması yöntemi kullanılarak çalışma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akdeniz, H. & Alpan, G. (2022). Özel yetenekli öğrencilerde duygusal zekânın incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 1901-1916.
- Altın, M., & Saracaloğlu, A. S. (2018). Yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı düşünme: benzerlikler-farklılıklar. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Aslan, O., Yılar, R. & Karaman, H. (2022). Bilim ve sanat merkezlerinde eğitim gören özel yetenekli öğrencilerin okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(1), 434-447.
<https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1025057>

- Atalay, Z. Ö. (2014). *Farklılaştırılmış sosyal bilgiler öğretiminin üstün zekâlı öğrencilerin akademik başarı, tutum, eleştirel düşünme ve yaratıcılıklarına etkisi*. (Doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ayaz, H., & Yenen Avcı, Y. (2017). Türkçe öğretmen kılavuz kitaplarında konuşma eğitimi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(1), 745-760. Doi: <https://doi.org/10.18298/ijlet.1687>
- Bakar, F., Avan, Ç. & Aydın, B. (2018). Üstün yetenekli öğrenciler ve normal akranlarının geri dönüşüm ve çevresel etkileri üzerine tutumlarının karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(3), 935-944. Doi: <https://doi.org/10.24106/kefdergi.413389>
- Bapoğlu, S. S. (2010). *Üstün ve normal çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- BİLSEM Yönergesi (2016). *Tebliğler Dergisi*, 79, 2710.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Çal, Ü. T. (2019). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin çevreye yönelik görsel algılarının incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 2(2), 135-148.
- Çelebi, S., & Gökçe, B. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının ikna edici konuşmalarında bağdaşıklık ve tutarlılık görünüşleri. 8. *Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı*, 190-203, İstanbul, Türkiye.
- Daşdemir, A. (2021). *Görsel sanatlar eğitiminde görsel kültürün bilsem öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerine katkısı* (Doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Türkiye.
- Demir, O., & Ersöz, Y. (2014). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersinde kullandıkları yöntem ve tekniklerin aktif eğitim anlayışı bakımından değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Demir, T. (2011). *Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin yetenek düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Dilekçi, A., & Karatay, H. (2022). Türkçe dersi kitaplarındaki etkinliklerin eleştirel

- düşünme becerisine göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (64), 78-101. Doi: <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1026402>
- Dolunay, S. K., & Saluk, N. (2023). Özel/üstün yetenekli öğrencilere yönelik yapılmış Türkçe eğitimi ile ilgili çalışmalar üzerine bir inceleme. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (35), 65-95. Doi: <https://doi.org/10.29000/rumelide.1342087>
- Emiroğlu, S., & Pınar, N. F. (2013). Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi. *Turkish Studies*, 8(4), 769-782. Doi: <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4965>
- Eriş, B. (2013). *Her çocuk üstün yeteneklidir*. Alfa Eğitim.
- Erol, M., Gedik, O., & Demirtaş, B. (2023). Primary school teachers' experiences in the identification of gifted students and nominating them to science and art centers. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 24(2), 275-289. Doi: <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.950498>
- Gottfredson, L. S. (1997). Why g matters: The complexity of everyday life. *Intelligence*, 24(1), 79-132. Doi: [https://doi.org/10.1016/S0160-2896\(97\)90014-3](https://doi.org/10.1016/S0160-2896(97)90014-3)
- Hamzadayı, E., & Dölek, O. (2017). Konuşma becerisinin değerlendirilmesinde Türkçe öğretmenlerinin yaklaşımları. *Journal of Language Education and Research*, 3(3), 135-151.
- İpşiroğlu, Z. (2002). *Düşünme korkusu*. Papirüs Yayınevi.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayınları.
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Negoescu, A. G. (2023). The value of critical thinking in the language classroom. *Land Forces Academy Review*, 28(4), 303-308. Doi: <https://doi.org/10.2478/raft-2023-0036>
- Plucker, J. & Esping, A. (2014). *Intelligence*. Springer.
- Porter, L. (2005). *Gifted young children: A guide for parents and teachers* (2nd Edition). Allen & Unwin.
- Rahmawati, A. (2018). EFL students' critical thinking in speaking activities (a descriptive study at English conversation club (ECC) in SMAN 1 Maja). *Journal of English Language Learning*, 2(2), 318851.
- Renzulli, J. S. (2012). Reexamining the role of gifted education and talent development for the 21st century: A four-part theoretical approach. *Gifted Child Quarterly*, 56(3), 150-159. Doi: <https://doi.org/10.1177/0016986212444901>
- Sağlam, A. (2023). Özel yetenekli öğrencilerin davranışsal problemlerine yönelik müdahale yöntemleri. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi (Özel Sayı 1*

- (Cumhuriyetin 100. Yılına), 1192-1206.
<https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1342869>
- Sarıkaya, B. (2020). Konuşma eğitimi dersinin Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel konuşma becerilerine ve konuşma kaygılarına etkisi. *International Journal of Field Education*, 6(1), 79-91. Doi: <https://doi.org/10.32570/ijofe.699046>
- Seferoğlu, S. S. & Akbıyık, C. (2006). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 193-200.
- Sevgen Abacı, H. & Tüzün, Ü. N. (2023). Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde bilim ve sanat entegrasyonu. *Bilim Armonisi*, 5(2), 32-38. Doi: <https://doi.org/10.37215/bilar.1144744>
- Söylemez, Y. (2015). *Ortaokul öğrencilerine yönelik eleştirel temel dil becerileri ölçeklerinin geliştirilmesi*. (Doktora tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Sternberg, R. J. (2003). *Wisdom, intelligence, and creativity synthesized*. Cambridge University Press.
- Şimşek, A. (2015). *İletişim araştırmalarında paradigma değişimi iletişim araştırmalarında yöntemler*. B. Yıldırım (Ed.). Literatürk Academia.
- Taştepe F. (2023). *Bilim ve sanat merkezine (bilsem) devam eden özel yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için geliştirilen eğitim programının mesleki yeterlik algılarına etkisinin değerlendirilmesi*. (Doktora tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- TDK (2024, Mart 28). *Türk Dil Kurumu sözlükleri: Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Tompkins, G. E. (1998). *Language arts content and teaching strategies*. California State University.
- Yaman, Y., & Emir, S. (2019). Beyin temelli öğretiminin özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılıklarına ve eleştirel düşüncelerine etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 414-427. Doi: <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.43815-443881>